

รายงานผลการดำเนินงานฉบับสมบูรณ์

โครงการย่อยถ่ายทอดกระบวนการย่อมสี่จากวัสดุธรรมชาติและผงสีธรรมชาติ
โครงการถ่ายทอดเทคโนโลยีการย่อมเส้นใยจากสีธรรมชาติเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม
แผนงานบูรณาการ พัฒนาพื้นที่ระดับภาค

ผู้รับผิดชอบโครงการ

นายรัชชัย เคหะบาล

คณะทำงานโครงการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศาสตราจารย์ดำรงค์ ก่องดวง	ผู้ช่วยศาสตราจารย์สายัญ พันธุ์สมบูรณ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นวลใจ โคตรแสง	นายธิตีพัทธ์ บุญปก
นางนิตยา เคหะบาล	อัครเจตน์ ชัยภูมิ
นางสาวสุนันทา จันมีวงษ์	นายอภินัน ปัตลา
นายอภิเชษฐ เสมอใจ	ดร.กิตติธันต์ ญาณพิสิษฐ์
นางสาวอภิรดี ดอนอ่อนบัว	นางสาวปารมี ลางคุณานนท์
นางสาวมะลิวรรณ สุวรรณพฤกษ์	

ศูนย์ความเป็นเลิศด้านสิ่งทอพื้นเมืองแพรวากาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์

งบประมาณประจำปี พ.ศ.2562

สิงหาคม 2562

แบบรายงานผลการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม ตามแผนงานบูรณาการ/แผนงานยุทธศาสตร์

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562

1. ชื่อสถาบันอุดมศึกษา/หน่วยงาน สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ โดย นายธวัชชัย เคหะบาล ผู้รับผิดชอบโครงการ
2. ชื่อโครงการ/กิจกรรม...ถ่ายทอดเทคโนโลยีการย้อมเส้นใยจากสีธรรมชาติเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม โครงการย่อย/กิจกรรม : ถ่ายทอดกระบวนการย้อมสีจากวัสดุธรรมชาติและผงสีธรรมชาติ
3. ชื่อแผนงานบูรณาการ/แผนงานยุทธศาสตร์.....แผนงานบูรณาการ_แผนงานยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาเพื่อความยั่งยืน

4. ความสอดคล้อง/ความเชื่อมโยง (โปรดระบุ)

ยุทธศาสตร์ชาติ ยุทธศาสตร์ที่ 2 ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

แผนปฏิรูปประเทศ ด้าน.....

ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน

ยุทธศาสตร์กระทรวงศึกษาธิการ

- ยุทธศาสตร์ที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของชาติ
- ยุทธศาสตร์ที่ 2 การผลิตและพัฒนากำลังคน รวมทั้งงานวิจัย และนวัตกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการของการพัฒนาประเทศ
- ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต
- ยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างโอกาสทางการศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิตอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม
- ยุทธศาสตร์ที่ 5 การจัดการศึกษา เพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- ยุทธศาสตร์ที่ 6 การพัฒนาระบบบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ

5. หลักการและเหตุผล

ผ้าทอพื้นเมืองที่ผลิตในจังหวัดกาฬสินธุ์เป็นสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชน (OTOP) ที่สำคัญและทำยอดขายสูงสุดในแต่ละปี (ข้อมูลจากส่วนราชการพาณิชย์จังหวัดกาฬสินธุ์ ในปี พ.ศ. 2560 ยอดขายอยู่ที่ 150 ล้านบาท) โดยกลุ่มผู้ผลิตเลือกใช้สีเคมีสังเคราะห์ในการย้อม เพื่อให้สีสดใส ราคาไม่แพง หาซื้อง่ายตามท้องตลาด ทนต่อการซัก และสามารถควบคุมคุณภาพของสีได้ง่าย เนื่องจากโทนสีที่ย้อมได้ในแต่ละครั้งไม่เปลี่ยนแปลง จากการศึกษาวิธีการย้อมสีผ้าทอพื้นเมืองในปัจจุบันพบว่าผู้ปฏิบัติงานไม่มีการป้องกันอันตรายหรือผลกระทบที่อาจเกิดจากการสัมผัสกับ

สีย้อมโดยตรงเป็นเวลานานทำให้เกิดปัญหากับสุขภาพคนย้อม รวมทั้งไม่มีระบบการบำบัดน้ำทิ้งจากกระบวนการย้อมก่อนปล่อยลงสู่แหล่งน้ำชุมชน ทำให้แหล่งน้ำมีสารตกค้าง เป็นผลให้ประชากรในชุมชนได้รับผลกระทบจากการอุปโภคและบริโภคน้ำที่ปนเปื้อนสารเคมี รวมทั้งราคาของผ้าทอพื้นเมืองย้อมด้วยสีเคมีสังเคราะห์ราคาต่ำกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับผ้าทอพื้นเมืองย้อมด้วยสีจากวัตถุดิบธรรมชาติ ซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดทั้งในประเทศ และต่างประเทศ เนื่องจากสีจากวัตถุดิบธรรมชาติไม่เป็นพิษต่อร่างกายคนและสิ่งแวดล้อม

อย่างไรก็ตามกระบวนการผลิตผ้าทอพื้นเมืองย้อมด้วยสีจากวัตถุดิบธรรมชาติ ขาดการสานต่อภูมิปัญญาท้องถิ่น มีปัญหาในการเลือกและจัดหาวัตถุดิบธรรมชาติที่ให้สี สีดัดไม่ทน คุณภาพสีในการย้อมแต่ละครั้งต่ำ ไม่สะดวกในการใช้เหมือนสีเคมีที่สามารถฉีกจากซองย้อมได้ทันที ทำให้สีจากวัตถุดิบธรรมชาติไม่เป็นที่นิยมของกลุ่มผู้ผลิต เพื่อลดปัญหาผลกระทบต่อผู้ปฏิบัติงานและชุมชน รวมถึงเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ชุมชน ให้มีช่องทางการจำหน่ายมากขึ้น รายได้ของชุมชนมากขึ้น คุณภาพชีวิตของชุมชนดีขึ้น และเป็นการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของชุมชน และอาจนำไปสู่การปลูกและอนุรักษ์ป่าเพื่อเป็นแหล่งวัตถุดิบสำหรับการผลิตผงสีของชุมชนได้ในอนาคต มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ เป็นสถาบันการศึกษาที่อยู่ในพื้นที่ พันธกิจหลักประการหนึ่งคือการสร้างองค์ความรู้และเป็นศูนย์กลางในการรวบรวมองค์ความรู้ การสร้างกระบวนการเรียนรู้ การอนุรักษ์ การสืบทอด การฟื้นฟู และการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงได้เล็งเห็นความสำคัญในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการย้อมเส้นใยจากสีธรรมชาติเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยมุ่งหวังให้เกิดการผลิตผ้าทอพื้นเมือง พัฒนาสู่การเรียนรู้ของคนในชุมชนและสามารถพัฒนาต่อยอดอย่างยั่งยืนได้

6. วัตถุประสงค์โครงการ

เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการย้อมสีจากวัสดุธรรมชาติและผงสีธรรมชาติแก่กลุ่มผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ OTOP/กลุ่มวิสาหกิจ ประเภทผ้า

7. เป้าหมายโครงการ

	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย
เชิงปริมาณ	1) จำนวนผู้เข้ารับการถ่ายทอดองค์ความรู้	500 คน
เชิงคุณภาพ	1) ร้อยละของกลุ่มเป้าหมายมีความรู้ ความเข้าใจ เรื่อง การผลิตผงสีจากวัสดุธรรมชาติ	ร้อยละ 80
	2) ร้อยละของกลุ่มเป้าหมายมีความรู้ ความเข้าใจและทักษะ กระบวนการย้อมสีด้วยผงสีจากวัสดุธรรมชาติ	ร้อยละ 80

8. ระยะเวลาดำเนินการ2 มกราคม 2562 – 30 สิงหาคม พ.ศ. 2562.....

9. กิจกรรมที่ดำเนินการภายในโครงการ / กิจกรรม

อบรมเชิงปฏิบัติการถ่ายทอดองค์ความรู้ (ฝึกอบรม 2 หลักสูตร) การผลิตผงสีจากวัสดุธรรมชาติ สานิตและฝักปฏิบัติกระบวนการย้อมสีด้วยผงสีจากวัสดุธรรมชาติ ให้แก่กลุ่มผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ OTOP/กลุ่มวิสาหกิจประเภทผ้าในพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์และจังหวัดใกล้เคียง จำนวนไม่น้อยกว่า 50 กลุ่ม กลุ่มละ 10 คน

10. ผลการดำเนินงาน

10.1 สรุปผลการดำเนินงานในภาพรวมทั้งหมด

จากการพัฒนากระบวนการย้อมและการผลิตผงสีจากวัสดุธรรมชาติ จากการดำเนินงานได้พัฒนาผงสีธรรมชาติจากวัสดุธรรมชาติด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ผสมกับภูมิปัญญาชาวบ้าน เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวจนสามารถผลิตผงสีธรรมชาติได้ จำนวน 10 ชนิด ที่ผ่านการทดสอบจากห้องปฏิบัติการ ได้แก่ ผงสีจากแมลง 1 ชนิด ได้แก่ ครั่ง จากพืช 9 ชนิด ทั้งบริเวณส่วนดอก ใบ เปลือกลำต้น ลูก แก่น และหัว ได้แก่ ใบขี้เหล็ก ใบหูกวาง ใบสาบเสือ ใบสัก หัวขมิ้น แก่นฝาง ดอกดาวเรือง ดอกอัญชัน และ เปลือกลูกมะพร้าว พร้อมทั้งกระบวนการย้อมจากการศึกษาภูมิปัญญาการย้อมสีในพื้นที่ และได้จัดให้มีการถ่ายทอดกระบวนการย้อมสีจากวัสดุธรรมชาติและผงสีธรรมชาติ ให้แก่กลุ่มผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ OTOP/กลุ่มวิสาหกิจ ประเภทผ้า จำนวน 19 กลุ่ม รวม 100 คน จนเกิดมีความรู้ ความเข้าใจ เรื่อง การผลิตผงสีจากวัสดุธรรมชาติ และมีความรู้ ความเข้าใจและทักษะกระบวนการย้อมสีด้วยผงสีจากวัสดุธรรมชาติมากขึ้น

ตัวอย่างผงสีธรรมชาติที่ได้จากโครงการพัฒนากระบวนการย้อมและการผลิตผงสีจากวัสดุธรรมชาติ

โครงการฯ ได้จัดการอบรมเชิงปฏิบัติการถ่ายทอดกระบวนการย้อมสีจากวัสดุธรรมชาติและผงสีธรรมชาติ ในระหว่างวันที่ 22-23 สิงหาคม 2562 เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการย้อมสีจากวัสดุธรรมชาติและผงสีธรรมชาติแก่กลุ่มผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ OTOP/กลุ่มวิสาหกิจ ประเภทผ้า จำนวน 20 กลุ่ม รวม 100 คน

กิจกรรมหลักๆประกอบด้วย

- บรรยาย เรื่อง กระบวนการย้อมสีจากวัสดุธรรมชาติและ ผงสีธรรมชาติ โดย นายพนม ถานะ และ นายปรมัตต์ เหล่าวอ จากศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ ขอนแก่น
- พิธีให้สีในท้องถิ่นจังหวัดกาฬสินธุ์ โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์สายัญ พันธุ์สมบูรณ์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์
- กระบวนการการผลิตผงสีจากวัสดุธรรมชาติและ ผงสีจากวัสดุธรรมชาติ โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดำรง ก่องดวง มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์
- การย้อมเส้นใยด้วยผงสีธรรมชาติ อาจารย์วัชชัย เคหะบาล มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์
- อบรมเชิงปฏิบัติการการย้อมเส้นใยด้วยผงสีธรรมชาติ โดย คณะวิทยากรจากศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ ขอนแก่น มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ และ กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองบ้านดงน้อย
- สรุบบทเรียนการย้อมด้วยผงสี โดย อาจารย์ ดร.ฉติพัทธ์ บุญปก มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์

ผลผลิต

- มีผู้ประกอบการOTOP ในจังหวัดกาฬสินธุ์ เข้ารับการถ่ายทอดองค์ความรู้ จาก 19 กลุ่ม รวม 100 คน
- หลักสูตรกระบวนการย้อมสีด้วยผงสีจากวัสดุธรรมชาติ 1 หลักสูตร
- สูตรการย้อมผงสี ผ่านกระบวนการมอแดนท์ 50 สูตร (ดังตาราง)

ผลการย้อมเส้นไหมด้วยผงสีธรรมชาติ 10 ชนิด และ ผ่านกระบวนการมอแดนท์หลังย้อม 4 ชนิด
รวมสูตรย้อม 50 สูตร

ลำดับ	ผงสีธรรมชาติ	ไม่มอแดนท์	การมอแดนท์ (Mordant) หลังการย้อม			
			น้ำละลายสารส้ม	น้ำสกัดยูคาลิปตัส	น้ำปูนใส	น้ำโคลน
1	ผงสีครั่ง					
2	ผงสีแก่นฝาง					
-3	ผงสีดอก อัญชัน					

ลำดับ	ผงสีธรรมชาติ	ไหมมอร์แดนท์	การมอร์แดนท์ (Mordant) หลังการย้อม			
			น้ำละลายสารส้ม	น้ำสกัดยูคาลิปตัส	น้ำปูนใส	น้ำโคลน
4	ผงสีดอกดาวเรือง					
5	ผงสีใบหูกวาง					

ลำดับ	ผงสีธรรมชาติ	ไหม้อร์แดนท์	การมอร์แดนท์ (Mordant) หลังการย้อม			
			น้ำละลายสารส้ม	น้ำสกัดยูคาลิปตัส	น้ำปูนใส	น้ำโคลน
6	ผงสี ใบสาบเสือ					
7	ผงสี ใบขี้เหล็ก					
8	ผงสีใบสัก					

ลำดับ	ผงสีธรรมชาติ	ไม้มอร์แดนท์	การมอร์แดนท์ (Mordant) หลังการย้อม			
			น้ำละลายสารส้ม	น้ำสกัดยูคาลิปตัส	น้ำปูนใส	น้ำโคลน
9	ผงสี เปลือก มะพร้าว					
10	ผงสี หัวขมิ้น					

ผลลัพธ์

- กลุ่มเป้าหมายมีความรู้ ความเข้าใจ เรื่อง การผลิตผงสีจากวัสดุธรรมชาติ ในระดับดี คิดเป็น ร้อยละ 86
- กลุ่มเป้าหมายมีความรู้ ความเข้าใจและทักษะกระบวนการย้อมสีด้วยผงสีจากวัสดุธรรมชาติ ในระดับดี ร้อยละ 95
- กลุ่มเป้าหมายสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ ร้อยละ 85
- กลุ่มเป้าหมายสามารถนำความรู้ไปถ่ายทอดได้ ร้อยละ 82

มีข้อเสนอแนะ คือ

- ควรมีการฝึกทักษะการทำผงสีด้วยเทคโนโลยีอย่างง่าย หรือ เครื่องมือที่ชาวบ้านหาได้
- มีการผลิตผงสีร่วมกันระหว่างชุมชนกับมหาวิทยาลัย
- เพิ่มความเข้มของสีให้มากขึ้น
- ปรับปรุงสูตรให้สามารถละลายน้ำได้เร็วขึ้น
- ควรมีการผสมสารช่วยยึดติดสีหรือ มอแดนที่ไปในผงสี
- เปิดหลักสูตรระยะสั้นให้กับประชาชนทั่วไปที่สนใจ
- ผลิตผงสีจำหน่ายในท้องตลาด

10.2 ความหน้าการดำเนินงานในแต่ละไตรมาส

- ณ สิ้นสุดไตรมาสที่ 1 ได้ร้อยละ..5..
- ณ สิ้นสุดไตรมาสที่ 2 ได้ร้อยละ..10...
- ณ สิ้นสุดไตรมาสที่ 3 ได้ร้อยละ..29.83.....
- ณ สิ้นสุดไตรมาสที่ 4 ได้ร้อยละ..100.....

10.3 รายงานผลการดำเนินงานตามเป้าหมาย (ที่ระบุไว้ในเล่มขาวคาดแดง)

ตัวชี้วัด	เป้าหมาย		ผลการดำเนินงาน	
	หน่วยนับ	จำนวน	หน่วยนับ	จำนวน
1) จำนวนผู้เข้ารับการถ่ายทอดองค์ความรู้	คน	500	คน	100
2) ร้อยละของกลุ่มเป้าหมายมีความรู้ ความเข้าใจ เรื่อง การผลิตผงสีจากวัสดุธรรมชาติ	ร้อยละ	80	ร้อยละ	86
3) ร้อยละของกลุ่มเป้าหมายมีความรู้ ความเข้าใจและ ทักษะกระบวนการย้อมสีด้วยผงสีจากวัสดุธรรมชาติ	ร้อยละ	80	ร้อยละ	95

4)ดำเนินงานตามระยะเวลาที่กำหนด	ร้อยละ	100	ร้อยละ	100
5) เบิกจ่ายงบประมาณโครงการ	ร้อยละ	100	ร้อยละ	49.98

11. ผลผลิต (output) ผลลัพธ์ (outcome) และผลกระทบ (impact) (รายงานเมื่อสิ้นสุดไตรมาส 4 หรือ สิ้นสุดโครงการ)

11.1 ผลผลิต

- 1) มีผู้ประกอบการOTOP ในจังหวัดกาฬสินธุ์ เข้ารับการถ่ายทอดองค์ความรู้ จาก 20 กลุ่ม รวม 100 คน
- 2) สูตรการย้อมผงสี ผ่านกระบวนการมอดน 50 สูตร
- 3) หลักสูตรกระบวนการย้อมสีด้วยผงสีจากวัสดุธรรมชาติ 1 หลักสูตร

11.2 ผลลัพธ์

- 1) กลุ่มเป้าหมายมีความรู้ ความเข้าใจ เรื่อง การผลิตผงสีจากวัสดุธรรมชาติ ในระดับดี คิดเป็น ร้อยละ 86
- 2) กลุ่มเป้าหมายมีความรู้ ความเข้าใจและทักษะกระบวนการย้อมสีด้วยผงสีจากวัสดุธรรมชาติ ในระดับดี ร้อยละ 95
- 3) กลุ่มเป้าหมายสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ ร้อยละ 85
- 4) กลุ่มเป้าหมายสามารถนำความรู้ไปถ่ายทอดได้ ร้อยละ 82

11.3 ผลกระทบ.....

11.4 การประเมินผล โดยเปรียบเทียบผลผลิต ผลลัพธ์ ผลกระทบ กับเป้าหมายโครงการที่ระบุไว้ในข้อ 7

บรรลุ ร้อยละ...50..... ไม่บรรลุ ร้อยละ.....50.....

ไม่สามารถประเมินผลได้ เนื่องจาก.....

12. สถานะโครงการ ยังไม่สิ้นสุดโครงการ สิ้นสุดโครงการแล้ว

13. งบประมาณ

13.1 งบประมาณที่ได้รับ จำนวน . 500,000.-. บาท

13.2 แหล่งงบประมาณ.....แผ่นดิน.....

13.3 งบประมาณที่ใช้ในไตรมาส

	แผนการใช้จ่าย งบประมาณ (ล้านบาท)	ผลการใช้จ่ายงบประมาณ (ล้านบาท)	
		จากระบบ GFMS	จากการใช้จ่ายจริงที่ตัดยอด

			ในระบบของมหาวิทยาลัย
ประจำไตรมาสที่ 1	-	(ข้อมูล ณ วันที่ 31 ธ.ค. 61)	(ข้อมูล ณ วันที่ 31 ธ.ค. 61)
ประจำไตรมาสที่ 2	-	(ข้อมูล ณ วันที่ 31 มี.ค. 62)	(ข้อมูล ณ วันที่ 31 มี.ค. 62)
ประจำไตรมาสที่ 3	149,162	149,162 (ข้อมูล ณ วันที่ 30 มิ.ย. 62)	149,162 (ข้อมูล ณ วันที่ 30 มิ.ย. 62)
ประจำไตรมาสที่ 4	350,838	100,720 (ข้อมูล ณ วันที่ 30 ก.ย. 62)	100,720 (ข้อมูล ณ วันที่ 30 ก.ย. 62)
สะสม	500,000	249,882 รวมแล้วต้องไม่เกินงบประมาณที่ได้รับ	249,882 รวมแล้วต้องไม่เกินงบประมาณที่ได้รับ

14. ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ

- ผงสีจากโครงการย่อย/กิจกรรม : พัฒนาระบบการย้อมและการผลิตผงสีจากวัสดุธรรมชาติ ผลิตได้ปริมาณไม่เป็นไปตามแผน และ รอผลการทดสอบมาตรฐานในห้องปฏิบัติการ
- เครื่องผลิตผงสีมีราคาแพง ควรมีการฝึกทักษะการทำผงสีด้วยเทคโนโลยีอย่างง่าย หรือ เครื่องมือที่ชาวบ้านหาได้
- ควรมีการผลิตผงสีร่วมกันระหว่างชุมชนกับมหาวิทยาลัย
- สีค่อนข้างอ่อนควรเพิ่มความเข้มของสีให้มากขึ้น
- ปรับปรุงสูตรให้สามารถละลายน้ำได้เร็วขึ้น
- ควรมีการผสมสารช่วยยึดติดสีหรือ มอดเดนทไปนผงสี
- เปิดหลักสูตรระยะสั้นให้กับประชาชนทั่วไปที่สนใจ
- ผลิตผงสีจำหน่ายในท้องตลาด

15. แผนที่จะดำเนินการต่อไป

- 1.ผลิตผงสีโทนแม่สี โดยใช้พันธูไม้ที่ปลูกในมหาวิทยาลัย
- 2.พัฒนาระบบการผลิตผสมผงสี

16. ประโยชน์ที่สาธารณชนได้รับ

กลุ่มผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ OTOP/กลุ่มวิสาหกิจ ประเภทผ้ามีความรู้ ความเข้าใจและสามารถย้อมสีเส้นใยด้วยผงสีที่ผลิตจากวัสดุธรรมชาติ

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก ภาพกิจกรรมการดำเนินงาน

ประชุมคณะทำงาน

ตรวจรับวัสดุโครงการ

ร่วมผลิตผงสี

17.

อบรมเชิงปฏิบัติการถ่ายทอดกระบวนการข้อมสิจากวัสดุธรรมชาติและผงสีธรรมชาติ
ในระหว่างวันที่ 22-23 สิงหาคม 2562
ณ ห้องดอกคูณ และ ลานใต้ตึกบรรณราชนครินทร์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ พื้นที่นาามน

ภาคผนวก ข
 รายกลุ่มOTOP ที่เข้าร่วมโครงการ

ลำดับ	กลุ่ม	ที่อยู่	จำนวน กลุ่มเป้าหมาย (คน)

ลำดับ	กลุ่ม	ที่อยู่	จำนวน กลุ่มเป้าหมาย (คน)
1	กลุ่มผ้าย้อมครามบ้านเริงนาแก	131 หมู่ที่ 6 บ้านเริงนาแก ต.ไผ่ อ.เมือง	5
2	กลุ่มสตรีทอผ้าพื้นเมืองและแปรรูปบ้านโคกล่าม	171 หมู่ที่ 3 บ้านโคกล่าม ต.ไผ่ อ.เมือง	5
3	กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองบ้านดงน้อย	60 หมู่ที่ 3 บ้านดงน้อย ต.ห้วยโพธิ์ อ.เมือง	5
4	กลุ่มสตรีทอผ้าพื้นเมืองบ้านนาจารย์	73 หมู่ที่ 4 บ้านนาจารย์ ต.นาจารย์ อ.เมือง	5
5	กลุ่มผ้าพื้นเมืองสว่างสินธุ์	279 หมู่ที่ 2 บ้านสว่าง ต.โนนศิลา อ.ซ่งชัย	5
6	กลุ่มทอผ้าไหมไทตอนจาน	41 หมู่ที่ 5 บ้านสะอาดไชยศรี ต.สะอาดไชยศรี อ.ตอนจาน	5
7	กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองบ้านโนนวิเศษ	10 หมู่ที่ 9 บ้านโนนวิเศษ ต.โนนบุรี อ.สหัสขันธ์	5
8	กลุ่มทอผ้าไหมมัดมีบ้านสร้างแก้ว	หมู่ที่ 3 บ้านสร้างแก้ว ต.หนองแวง อ.สมเด็จ	5
9	กลุ่มทอผ้าไหมมัดมีบ้านโนนชาด	239 หมู่ที่ 8 บ้านโนนชาด ต.หนองแวง อ.สมเด็จ	5
10	กลุ่มทอผ้าฝ้ายหมักโคลนย้อมสีธรรมชาติ	158 หมู่ที่ 7 บ้านหนองน้อย ต.สงเปลือย อ.นามน	5
11	กลุ่มทอผ้าไหม	204 หมู่ที่ 4 บ้านพัฒนาอนามัย ต.ยอดแกง อ.นามน	5
12	กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองบ้านแก หมู่ 5	121 หมู่ที่ 5 บ้านแก ต.โนนศิลา อ.สหัสขันธ์	5
13	กลุ่มทอผ้าไหมพื้นเมืองบ้านหนองแซง หมู่ 9	เลขที่ 29 หมู่ 9 บ้านหนองแซง ต.สำราญ อ.สามชัย	5
14	กลุ่มทอผ้าแพรวาบ้านหนองช้าง	หมู่ที่ 3 บ้านหนองช้าง ต.หนองช้าง อ.สามชัย	5
15	กลุ่มสัมมาชีพชุมชนบ้านโคก	144 หมู่ที่ 6 บ้านโคก ต.เนินยาง อ.คำม่วง	5
16	กลุ่มเย็บด้วยจักรปักด้วยมือ	179 หมู่ที่ 1 บ้านคำบง ต.คำบง อ.ห้วยผึ้ง	5
17	กลุ่มชุมชนผู้ไทวัดวังคำ	163 หมู่ที่ 7 บ.นาวิ ตำบลสงเปลือย อำเภอเขาวง	5
18	กลุ่มภูไทกุดตาไถ่เก็บขิด	79/1 หมู่ที่ 7 บ้านกุดตาไถ่ ต.สายนาวัง อ.นาคู	5
19	กลุ่มผ้าครามภูไทกุดตาไถ่	135 หมู่ที่ 7 บ้านกุดตาไถ่ ต.สายนาวัง อ.นาคู	5
20	กลุ่มบ้านกุดตาไถ่ หมู่ 4	11 หมู่ที่ 4 บ้านกุดตาไถ่ ต.สายนาวัง อ.นาคู	5
รวม			100

ภาคผนวก ค

กำหนดการโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการถ่ายทอดกระบวนการย้อมสีจากวัสดุธรรมชาติและผงสีธรรมชาติ
วันที่ 22-23 สิงหาคม 2562

ณ ห้องดอกคูณ อาคารบรรณราชนครินทร์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์

วันที่ 22 สิงหาคม 2562

08.๐0-0๘.๓0	ลงทะเบียน และ รับเอกสาร
0๘.๓0-0๙.๐0	พิธีเปิดโครงการ ชมวีดิทัศน์ ศูนย์ความเป็นเลิศด้านสิ่งทอพื้นเมืองแพรวกาฬสินธุ์ รับฟังคำกล่าวรายงานและกล่าวเปิดงาน โดย รองศาสตราจารย์จิระพันธ์ ห้วยแสน อธิการบดีมหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ กล่าวรายงาน โดย อาจารย์ธวัชชัย เคหะบาล ผู้รับผิดชอบโครงการ
09.๐0-๑0.๐0	บรรยาย เรื่อง กระบวนการย้อมสีจากวัสดุธรรมชาติ วิทยากร โดย นายพนม ถานะ เจ้าพนักงานการเกษตร ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ ขอนแก่น
10.๐๐-๑0.3๐	พิธีให้สีในท้องถิ่นจังหวัดกาฬสินธุ์ วิทยากร โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์สายัญ พันธุ์สมบูรณ์ อาจารย์ประจำคณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์
10.3๐-๑1.3๐	บรรยาย เรื่อง กระบวนการการผลิตผงสีจากวัสดุธรรมชาติ วิทยากร โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดำรง ก่องดวง รองคณบดีคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสุขภาพ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์
๑1.3๐-๑2.0๐	บรรยาย เรื่อง การย้อมเส้นใยด้วยผงสีธรรมชาติ วิทยากร โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวลใจ โคตรแสง คณบดีคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสุขภาพ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์
๑๒.๐๐-๑๓.๐๐	พักรับประทานอาหารกลางวัน
๑๓.0๐-๑7.0๐	อบรมเชิงปฏิบัติการการย้อมเส้นใยด้วยผงสีธรรมชาติ ณ บริเวณด้านล่าง อาคารบรรณราชนครินทร์ โดย แบ่งกลุ่มย่อยกลุ่มละ 20 คน จำนวน 5 กลุ่ม กลุ่มย่อยที่ 1 การย้อมผงสีจากครั้ง วิทยากร โดย

นายพนม ถานะ ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ ขอนแก่น
และ อาจารย์ธวัชชัย เคหะบาล

กลุ่มย่อยที่ 2 การย้อมผงสีจากขมิ้น วิทยาการ โดย

นางดอกแก้ว เปี่ยมรัฐหิรัญ ประธานกลุ่มทอผ้าพื้นเมืองบ้านดงน้อย
และ อาจารย์นิตยา เคหะบาล

กลุ่มย่อยที่ ๓ การย้อมผงสีจากใบสบเสื่อ วิทยาการ โดย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวลใจ โคตรแสง และ อาจารย์อัครเจตน์ ชัยภูมิ

กลุ่มย่อยที่ ๔ การย้อมผงสีจากใบขี้เหล็ก วิทยาการ โดย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดำรง ก่องดวง และ อาจารย์จตุพร คำสงค์

กลุ่มย่อยที่ ๕ การย้อมผงสีจากดอกอัญชัน วิทยาการ โดย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สายัญ พันธุ์สมบูรณ์ และ นายชยากร ปัตลา

17.๐0 เป็นต้นไป เดินทางกลับ

วันที่ 23 สิงหาคม 2562

08.00-08.30

ลงทะเบียน ณ ห้องดอกคูณ

08.30-09.00

สรุปกิจกรรมวันแรก และ ชี้แจงกระบวนการวันที่ 2

โดย อ.ธวัชชัย เคหะบาล

09.0๐-12.0๐

อบรมเชิงปฏิบัติการการย้อมเส้นใยด้วยผงสีธรรมชาติ

ณ บริเวณด้านล่าง อาคารบรรณราชนครินทร์

โดย แบ่งกลุ่มย่อย จำนวน 5 กลุ่ม (แบบเวียนกลุ่มกลุ่มละ45นาที)

กลุ่มย่อยที่ 1 การย้อมผงสีจากแก่นฝาง วิทยาการ โดย

นายพนม ถานะ ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ ขอนแก่น
และ อาจารย์ธวัชชัย เคหะบาล

กลุ่มย่อยที่ 2 การย้อมผงสีจากดอกดาวเรือง วิทยาการ โดย

นางดอกแก้ว เปี่ยมรัฐหิรัญ ประธานกลุ่มทอผ้าพื้นเมืองบ้านดงน้อย
และ อาจารย์นิตยา เคหะบาล

กลุ่มย่อยที่ ๓ การย้อมผงสีจากใบहुกวาง วิทยาการ โดย

อาจารย์อัครเจตน์ ชัยภูมิ และ นางสาวสุนันทา จันมีวงษ์

กลุ่มย่อยที่ ๔ การย้อมผงสีจากเปลือกมะพร้าว วิทยาการ โดย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดำรง ก่องดวง และ อาจารย์จตุพร คำสงค์

กลุ่มย่อยที่ ๕ การย้อมผงสีจากใบสัก วิทยาการ โดย

	ผู้ช่วยศาสตราจารย์สายัญ พันธุ์สมบูรณ์ และ นายชยากร ปัตลา
๑๒.๐๐-๑๓.๐๐	พักรับประทานอาหารกลางวัน
13.00-15.00	อบรมเชิงปฏิบัติการการล้อมเส้นใยด้วยผงสีธรรมชาติ (ต่อ) ณ บริเวณด้านล่าง อาคารบรรณราชนครินทร์ โดย แบ่งกลุ่มย่อย จำนวน 5 กลุ่ม กลุ่มย่อยที่ 1 การล้อมผงสีจากแก่นฝาง วิทยากร โดย นายพนม ถานะ ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ ขอนแก่น และ อาจารย์ธวัชชัย เคหะบาล กลุ่มย่อยที่ 2 การล้อมผงสีจากดอกดาวเรือง วิทยากร โดย นางดอกแก้ว เปี่ยมรัฐหิรัญ ประธานกลุ่มทอผ้าพื้นเมืองบ้านดงน้อย และ อาจารย์นิตยา เคหะบาล กลุ่มย่อยที่ ๓ การล้อมผงสีจากใบหูกวาง วิทยากร โดย อาจารย์อัครเจตน์ ชัยภูมิ และ นางสาวสุนันทา จันทร์วิงษ์ กลุ่มย่อยที่ ๔ การล้อมผงสีจากเปลือกมะพร้าว วิทยากร โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดำรง ก่องดวง และ อาจารย์จตุพร คำสงค์ กลุ่มย่อยที่ ๕ การล้อมผงสีจากใบสัก วิทยากร โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์สายัญ พันธุ์สมบูรณ์ และ นายชยากร ปัตลา
15.00-16.00	สรุปทเรียนการล้อมด้วยผงสี (จุดแข็ง จุดอ่อน ปัญหา และ แนวทางการพัฒนา) ดำเนินรายการ โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดำรง ก่องดวง
16.๐0 เป็นต้นไป	ปิดโครงการ

รายชื่อวิทยากร

โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการถ่ายทอดกระบวนการล้อมสีจากวัสดุธรรมชาติและผงสีธรรมชาติ

จัดในจัดขึ้นในระหว่างวันที่ 22-23 สิงหาคม 2562

ณ ห้องดอกคูณ อาคารบรรณราชนครินทร์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ ตำบลสงเปลือย อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์

บุคลากรภายนอกมหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	หน่วยงาน	หมายเหตุ
1.	นายพนม ถานะ	ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ ขอนแก่น	วิทยากร
2.	นางดอกแก้ว เปี่ยมรัฐหิรัญ	กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองบ้านดงน้อย	วิทยากร

บุคลากรภายในมหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	หน่วยงาน	หมายเหตุ
1.	ผศ.ดำรง ก่องดวง	คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสุขภาพ	วิทยากร
2.	ผศ.นวลใจ โคตรแสง	คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสุขภาพ	วิทยากร
3.	นายชยากร ปัตลา	คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสุขภาพ	วิทยากร
4.	นางจตุพร คำสงค์	คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสุขภาพ	วิทยากร
5.	ผศ.สายัญ พันธุ์สมบูรณ์	คณะเทคโนโลยีการเกษตร	วิทยากร
6.	นายรัชชัย เคหะบาล	คณะศิลปศาสตร์	วิทยากร
7.	นายอัครเจตน์ ชัยภูมิ	คณะศิลปศาสตร์	วิทยากร
8.	นางสาวนิตยา เคหะบาล	คณะศิลปศาสตร์	วิทยากร
9.	นางสาวสุนันทา จันมีวงษ์	คณะศิลปศาสตร์	วิทยากร

ภาคผนวก ง

ผลการประเมินโครงการ

สรุปผลการประเมิน โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการถ่ายทอดกระบวนการย้อมสีจากวัสดุธรรมชาติและผงสีธรรมชาติ
22-23 สิงหาคม 2562 ณ ห้องดอกคูณ อาคารบรรณราชนครินทร์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์

ข้อมูลทั่วไปของผู้ประเมิน

- จำนวนผู้เข้าร่วมทั้งหมด 100 คน ตอบแบบสอบถามจำนวน 80 คน คิดเป็น ร้อยละ 80
- ผู้ตอบแบบประเมินแบ่งเป็นเพศหญิง 75 คน คิดเป็นร้อยละ 93.75 และ ชาย 5 คน คิดเป็นร้อยละ 6.25

ผลการประเมิน

เกณฑ์การประเมิน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล
1. การบรรยาย เรื่อง กระบวนการย้อมสีจากวัสดุธรรมชาติ	4.35	0.80	ดี
2. การบรรยาย เรื่อง พิธีให้สีในท้องถิ่นจังหวัดกาฬสินธุ์	4.25	0.93	ดี
3. การบรรยาย เรื่อง กระบวนการการผลิตผงสีจากวัสดุธรรมชาติ	4.52	0.90	ดีมาก
4. การบรรยาย เรื่อง การย้อมเส้นใยด้วยผงสีธรรมชาติ	4.45	1.25	ดี
5. การฝึกปฏิบัติการจริงในการ ย้อมเส้นใยด้วยผงสีธรรมชาติ	4.60	0.75	ดีมาก
6. ท่านมีความรู้ ความเข้าใจ เรื่อง การผลิตผงสีจากวัสดุธรรมชาติ	4.30	0.93	ดี

7.ท่านมีความรู้ ความเข้าใจและสามารถย้อมสีด้วยผงสีจากวัสดุธรรมชาติได้	4.75	0.94	ดีมาก
8.ท่านสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้	4.25	0.75	ดี
9.ท่านสามารถนำความรู้ไปถ่ายทอดได้	4.10	0.84	ดี
10. บรรยากาศและรูปแบบในการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ	4.65	0.95	ดีมาก
11. เอกสารประกอบการอบรมเชิงปฏิบัติการ	3.63	1.15	ดี
12. ระยะเวลาในการอบรมเชิงปฏิบัติการ	4.52	0.93	ดีมาก
13. อาหารและอาหารว่างในการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ	4.35	0.75	ดี
14. สถานที่ในการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ	3.93	0.84	ดี
15. ประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการ	4.35	0.76	ดี
16.ความพึงพอใจรวมในการจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการในครั้งนี้	4.45	0.86	ดี
รวม	4.34	0.90	ดี

เกณฑ์ระดับของคะแนน

- 4.51 – 5.00 หมายถึงมีความเหมาะสม/พึงพอใจ/ความสำเร็จ มากที่สุด
- 3.51 – 4.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/พึงพอใจ/ความสำเร็จ มาก
- 2.51 – 3.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/พึงพอใจ/ความสำเร็จ ปานกลาง
- 2.01 – 2.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/พึงพอใจ/ความสำเร็จ น้อย
- 1.00 – 2.00 หมายถึง มีความเหมาะสม/พึงพอใจ/ความสำเร็จ น้อยที่สุด

ท่านอยากให้มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ให้ความรู้อะไรเพิ่มเติม

- 1.การผลิตผลสีด้วยเทคโนโลยีชาวบ้านอย่างง่าย
- 2.การทอผ้าแพรวา
- 3.วิธีย้อมเย็น เช่น คราม ฮ่อม เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

- ควรมีการฝึกทักษะการทำผงสีด้วยเทคโนโลยีอย่างง่าย หรือ เครื่องมือที่ชาวบ้านหาได้
- มีการผลิตผงสีร่วมกันระหว่างชุมชนกับมหาวิทยาลัย
- เพิ่มความเข้มของสีให้มากขึ้น
- ปรับปรุงสูตรให้สามารถละลายน้ำได้เร็วขึ้น
- ควรมีการผสมสารช่วยยึดติดสีหรือ มอดินที่ไปในผงสี

- เปิดหลักสูตรระยะสั้นให้กับประชาชนทั่วไปที่สนใจ
- ผลิตหนังสือจำหน่ายในท้องตลาด